

**Verslag van de vergadering van de
Commissiewerkgroep Voedselcontactmaterialen
gehouden op 4 en 5 mei 2017 te Brussel**

Commissie : **B. Schupp, J. Briggs**
Ned. delegatie : **H. Rang (VWS)**

Samenvatting

Tijdens deze vergadering presenteerde de Europese Commissie haar plannen en ideeën over de voorgenomen initiatieven (*survey information in the supply chain, roadmap evaluation FCM legislation* en *Union measure on printed FCM*). Daarnaast werden het komende (8^e) amendement van Verordening 10/2011 en de wettelijke status van coating van fruit besproken.

1. Presentaties gefluoreerde verbindingen in papier en karton

De Europese consumentenorganisatie BEUC en de Deense autoriteiten (Danish Veterinary and Food Administration, ministerie van milieu en voedsel) geven elk een presentatie over de aanwezigheid van gefluoreerde verbindingen in fastfoodverpakkingen van papier en karton. De presentaties zijn (nog) niet verspreid.

Naar aanleiding van eerder onderzoek door de Deense consumentenorganisatie en het afkondigen van een richtwaarde voor fluor door de Deense autoriteiten hebben consumentenorganisaties uit vijf lidstaten België (Test-Achats/Test-Aankoop), Italië (Altroconsumo), Denemarken (Danish consumer council), Spanje (OCU) en Portugal (DECO) onderzoek gedaan naar verschillende verpakkingen, met, naar eigen zeggen, alarmerende resultaten. De analyse van 65 monsters verpakkingen van fast food in de verschillende landen toonde het volgende aan:

- in bijna alle monsters werd de Deense richtwaarde voor gefluoreerde verbindingen van 0,35 µg fluor / dm² papier overschreden;
- in de helft van de bemonsterde producten werden giftige stoffen aangetoond; sommige daarvan staan op de EU-lijst met zeer zorgwekkende stoffen, zoals PFOA, een stof die nadelig is voor de vruchtbaarheid en schadelijk is voor ongeboren kinderen;
- verpakkingen van friet bevatten de meeste schadelijke stoffen.

BEUC meldt dat reacties van producenten op de bevindingen varieerden: sommige merken op dat de verpakkingen aan de Europese en nationale wetgeving voldeden, andere merken op dat ze bezig waren het gebruik van de stoffen uit te faseren. Ook waren er bedrijven die de verkoop van de producten onmiddellijk staakten. De BEUC roept op het gebruik van de stoffen te staken, omdat de stoffen accumuleren in het milieu en gezondheidsproblemen kunnen opleveren.

Op de vraag van een lidstaat of de stoffen ook in het voedsel waren aangetroffen – wat de reden oplevert voor beperkingen in het kader van de FCM-wetgeving – werd geantwoord dat het onderzoek daar niet op gericht was.

Ook Mette Holm (van de *Danish Veterinary and Food Administration*) gaf een presentatie over de aanwezigheid van gefluoreerde verbindingen in papier en karton. Eerst ging spreekster in op de aard van de stoffen en hun gebruik: een groep van uiteenlopende stoffen die nog niet allemaal toxicologisch zijn gekarakteriseerd; sommige zijn als resistentie bioaccumulerende en toxische stoffen verdacht van uitlopende schadelijke eigenschappen: CMR, hormoonverstoring, immunotoxiciteit. De stoffen hebben verschillende toepassingsgebieden in de industrie: in blusschuim, in de chromindustrie, voor vet- en vochtwerende coatings (o.a. voor textiel) en wassen (o.a. voor ski's) In papier en karton voor voedseltoepassingen kan het bijv. worden aangetroffen in papier voor cake en muffins en in zakken met popcorn voor gebruik in de magnetron. Daarnaast komen de verbindingen voor als verontreiniging (resten van eerder gebruik) in kringlooppapier en -karton. De stof kan in voedsel belanden als milieucontaminant (aangetoond in vis en in moedermelk) of als migrerende stof uit voedselcontactmaterialen. Voor de blootstelling van de mens zijn met name de textielcoatings, detergentia, oppervlaktecoatings en skiwassen van belang. Vanuit het milieu wordt de mens blootgesteld via stof en drinkwater.

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**

Regulier Overleg Warenwet

Bezoekadres:

Parnassusplein 5
2511VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 55 54
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij

ir. H. Rang
h.rang@minvws.nl
T 070 340 7967
www.row.minvws.nl

Ons kenmerk

04052017 - Verslag CWG
Voedselcontactmaterialen

Secretariaat ROW

[dienstpostbusROW-
EU@minvws.nl](mailto:dienstpostbusROW-EU@minvws.nl)

www.row-minvws.nl

Naar aanleiding hiervan hebben de Deense autoriteiten aanbevelingen voor FBO's uitgevaardigd voor deze verbindingen:

- kringlooppapier en –karton niet gebruiken in direct contact met vette voedingsmiddelen; en
- fluorhoudende verbindingen niet gebruiken bij de productie van FCM-papier en –karton.

Ook onderzoek van de Deense autoriteiten toonde de stoffen aan in FCM-papier en –karton: met name in papier voor cake, hamburgers en in magnetronpopcornzakken.

N.a.v. de resultaten van het laatste onderzoek – waarin zeer vele papier- en kartonmonsters positieve resultaten te zien gaven – hebben de Deense autoriteiten geconcludeerd dat de resultaten geen mogelijkheid bieden tot een specifieke risicobeoordeling; derhalve hebben de resultaten ook geen juridische implicaties. Een punt van aandacht is de vraag of de gebruikte methode wel – zoals beoogd – uitsluitend organisch gebonden fluor aantoonst. Tot slot geeft spreekster aan dat Denemarken overweegt de richtwaarde aan te passen, zodat alleen opzettelijk gebruik positieve resultaten oplevert. een lidstaat suggereert hiervoor een grens van 100 µg fluor / dm², i.p.v. de gehanteerde 0,35 µg/dm².

Voor de beheersing van het risico geven de Deense autoriteiten de consument het volgende advies mee:

Zwangere vrouwen en jonge kinderen moeten fluorverbindingen zoveel mogelijk mijden en alternatieven gebruiken; doe daarom het volgende:

- geef jezelf rekenschap van de aard van de verpakking (popcornzakken voor in de magnetron, papier voor fast food, pizzadozen en cakepapier);
- gebruik eco-gecertificeerd papier voor lunchverpakkingen en cakepapier;
- bewaar geen pizzaresten in de pizzadoos;
- uit tefloncoatings van pannen komen bij normale gebruikstemperaturen (< 350 gr. C) geen fluorverbindingen vrij; deze coatings zijn dus veilig.

De presentatie sluit af met de wensen van de Denen: geharmoniseerde FCM-eisen voor papier en karton, het vaststellen van uniforme testcondities, een focus op gefluoreerde verbindingen in voedsel en FCM, rekening houden met bestaande wetgeving voor chemische stoffen en het betrekken van FCM bij de risicobeoordeling door EFSA van gefluoreerde verbindingen.

Ook de Deense autoriteiten geven desgevraagd aan dat er geen analyses hebben plaatsgevonden van fluorverbindingen in het voedsel dat verpakt was in de gewraakte verpakkingsmaterialen. De Commissie sluit de discussie af met een dankwoord, waarbij spreker aangeeft dat de primaire reden om beperkingen van stoffen in voedselcontactmaterialen de blootstelling (het risico voor de consument) is en niet de aanwezigheid van de stof.

2. Initial results concerning survey information in the supply chain

De Commissie gaat in op de survey waarin zij heeft onderzocht lidstaten invulling geven aan de controle op de wetgeving en welke rol de informatie in de toeleveringsketen daarbij speelt. O.a. ging de Commissie na hoe de controle is georganiseerd, waaraan aandacht wordt besteed, of er voldoende kennis van en inzicht in de problematiek is en welke opleidingsbehoeften er bestaan. Zij toont de eerste resultaten van de survey. Omdat een verdere analyse van de gegevens nog moet plaatsvinden, kan de Commissie nog geen conclusies trekken. De eindrapportage wordt niet voor september verwacht. De resultaten zullen overigens vooral voor intern gebruik zijn: om de prioriteiten te stellen bij het verdere traject van evaluatie van de wetgeving en voor de richtingbepaling bij de invulling van de beoogde wetgeving voor bedrukte materialen.

3. Roadmap evaluation FCM legislation

Bastiaan Schupp van de Commissie geeft een presentatie over het werk dat moet worden gedaan voor de eigenlijke evaluatie. Eerst geeft hij nogmaals aan wat een evaluatie volgens de Commissie inhoudt: een op feiten gebaseerde beoordeling van de mate waarin een bepaalde interventie effectief en efficiënt is geweest, de mate waarin zij relevant is gebleken, gelet op de behoeften en doelstellingen, de mate waarin zij coherent is, zowel intern coherent als coherent met andere beleidsinterventies van de EU en de mate waarin de maatregel "EU added value" heeft opgeleverd. Hij wijst op de nadere uitwerking van het principe van evaluatie op de website van de Commissie (http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/ug_chap6_en.htm), gevolgd door een uiteenzetting over de logica achter de beslissing tot een bepaalde interventie en een indrukwekkende schematische weergave van het evaluatieproces, inclusief alle stadia en actoren en de plaats van de evaluatie in de beleidscirkel van evalueren, voorbereiden, aannemen en implementeren.

De hoofdredenen voor een evaluatie zijn:

- het feit dat de FCM-wetgeving inmiddels 40 jaar oud is en nooit is geëvalueerd;
- dat er twijfels bestaan over het juist en goed functioneren van de wetgeving, met name met het oog op niet-geharmoniseerde materialen (zoals beschreven in het JRC-rapport), de manier van uitvoeren van risicobeoordeling en de moeilijkheid om wetgeving te implementeren en nieuwe wetgeving op te stellen (bijv. met het oog op 8000 stoffen die i.h.k.v. de inktwetgeving zouden moeten worden geëvalueerd);
- de behoefte om te beschrijven welke problemen worden geconstateerd en hoe de wetgeving functioneert;
- de behoefte aan informatie op basis waarvan besluiten kunnen worden genomen, prioriteiten kunnen worden gesteld en eventuele nieuwe maatregelen kunnen worden gerechtvaardigd.

In het proces van evaluatie wordt eerst een conceptroadmap opgesteld, die met de stakeholders wordt besproken. Na vaststelling van de roadmap begin de eigenlijke evaluatie, met werk door een externe contractant en door de Commissie. Dit resulteert, na verschillende stadia, in een staff working document en uiteindelijk in een EU-rapport. De eerstvolgende stap zal een bijeenkomst van de *Interservice Steering Group* (ISG) van de Commissie zijn, die de roadmap vaststelt die vervolgens als draft vier weken in consultatie gaat. Ook helpt de ISG met het vaststellen van de *Terms of Reference*, die de basis vormen voor het werk voor de externe contractant. Een exacte planning van de activiteiten geeft de Commissie evenwel (nog) niet.

4. Wetgeving voor bedrukte materialen

Bastiaan Schupp geeft een presentatie van de overwegingen bij de beoogde wetgeving voor bedrukte voedselcontactmaterialen. De aanleiding voor dit initiatief is de Duitse *Drückfarbenverordnung*. Het bedrijfsleven en veel lidstaten verwachten een ernstige verstoring van de markt als deze verordening zou worden afgekondigd en Europese regelgeving zou uitblijven. De Commissie gaat in op de mogelijkheden om een verordening op het gebied van bedrukte materialen op te stellen: een traditionele opzet (zoals de plasticsverordening) met algemene regels, een positieve lijst van stoffen, SML's en specifieke voorschriften voor bepaalde materialen, met daarnaast verplichtingen rond de Verklaring van Overeenstemming en de ondersteunende documentatie en voorschriften voor de verificatie van de overeenstemming. De Commissie ziet echter bezwaren om de regeling op deze manier op te zetten; naar schatting van de EC gaat het om ongeveer 8000 stoffen die bij bedrukking van FCM worden ingezet. EFSA zou vele tientallen jaren nodig hebben om deze stoffen te evalueren. Een complete, uitputtende positieve lijst van stoffen is dus niet te verwachten.

Als een centrale beoordeling van stoffen niet plaatsvindt, is het de vraag hoe de stoffen moeten worden beoordeeld. Dit zou aan de bedrijven kunnen worden opgedragen, maar andere, (iets) meer gecentraliseerde beoordelingen zijn ook mogelijk. De Commissie onderzoekt hier nog de mogelijkheden, doet enige suggesties en wil dit nog verder uitwerken en wil hierover nader overleggen voordat zij hiermee naar buiten komt. Zodra een dergelijke nieuwe opzet haalbaar lijkt, zal de EC een externe *contractor* inhuren die de opzet verder moet uitwerken, een beschrijving van te volgen procedures moet maken en moet beschrijven hoe een databank met beoordeelde stoffen er uit zou kunnen zien. Op basis van die informatie kan besloten worden de nieuwe aanpak daadwerkelijk te gaan volgen of terug te vallen op de traditionele aanpak. Vervolgens volgt een fase van opstellen van de regelgeving en het implementeren ervan.

Bastiaan Schupp vat de opvattingen van de Commissie samen: de regelgeving voor bedrukte materialen moet voorzien in complexe technische voorschriften voor het aantonen van *compliance* en een oplossing bieden voor een goede gegevensuitwisseling in de keten. Dit kan op basis van een verordening met een "klassieke" opzet, maar ook met een andere opzet, die de Commissie nog aan het uitwerken is. De Commissie gaat verder met het uitwerken en zal hierover op een later tijdstip de openbaarheid zoeken. De Commissie verzoekt de lidstaten op dit moment geen informatie over haar denkrichting naar buiten te brengen; de presentatie van de Commissie wordt dan ook niet verspreid.

5. Achtste amendement van Verordening 10/2011

De Commissie licht het voorstel toe. In deze aanpassing zijn alleen wijzigingen opgenomen in toegelaten stoffen; de lijst wordt uitgebreid met stoffen waarvoor de EFSA een positieve opinie heeft uitgebracht. De door EFSA genoemde gebruiksvoorwaarden en SML's zijn hierbij overgenomen. Enkele lidstaten maken enkele technische opmerkingen. De Commissie merkt op dat de opinies van de EFSA zijn gepubliceerd; de lidstaten hebben daarnaast inzicht in de vertrouwelijke informatie die niet in de openbare opinies staat. De vertegenwoordigers van de lidstaten hebben hiertoe reeds toegang of kunnen deze toegang aanvragen.

De commissie wil de aanpassing zo snel mogelijk vaststellen. Een overgangperiode lijkt niet nodig, omdat de wijziging alleen in toelating van nieuwe stoffen voorziet.

6. Overige punten

Liquidseal

(Tijdens de vorige vergadering is aan de orde geweest of een materiaal, dat niet bestemd is voor consumptie en dat als een coating wordt aangebracht op de schil van vruchten en door pellen of afwassen verwijderbaar is, gezien moet of kan worden als een voedselcontactmateriaal (of als een additief) en of, als het materiaal een FCM is, dit een plastic of een ander FCM is en of het voldoet aan te stellen veiligheidseisen.)

Op basis van de conclusies van de vorige vergadering heeft de Nederlandse delegatie vragen gesteld aan het bedrijf Liquidseal om meer duidelijkheid te krijgen over de aard van het materiaal. Op basis van de ontvangen informatie concludeert de Commissie, hierin niet tegengesproken door lidstaten, dat het hier inderdaad om een FCM gaat. De Commissie wijst op artikel 1, lid 3 van Verordening 1935/2004, die bepaalt dat de verordening niet van toepassing is op bedekkings- of omhullingsmaterialen die, zoals materialen ter bekleding van kaaskorsten, bereide vleeswaren of fruit, één geheel vormen met de levensmiddelen en mogelijk samen met die levensmiddelen worden geconsumeerd. Nu vaststaat dat het materiaal niet één geheel met het fruit vormt (het is afwasbaar en afpelbaar) en het niet samen met het fruit geconsumeerd wordt, is deze uitzondering niet van toepassing en is het wel een FCM. De Commissie merkt wel op dat het geen plastic is omdat het geen zelfdragend materiaal is (het wordt vloeibaar aangebracht). Het zal dus onder nationale wetgeving vallen (voor coatings of anderszins); het is aan de nationale autoriteiten om de *compliance* met de nationale wetgeving of met de *framework regulation* te beoordelen. De geleverde gegevens zien er in ieder geval goed uit en geven antwoord op de gestelde vragen. Eén delegatie heeft nog aanvullende technische vragen en zal deze via de Nederlandse delegatie aan het bedrijf doen toekomen.

De Commissie dankt de Nederlandse delegatie voor de geleverde inspanningen en concludeert dat de onduidelijkheid rond dit product nu voldoende is besproken en dat de beoordeling verder aan de bevoegde autoriteiten is.

De volgende vergadering van de CWG FCM is voorzien op 29 juni 2017.

Den Haag, 23 mei 2017